زاویه

آرایش نظامی ساکت ترامپ

بوی جنگ در خاورمیانه

● آرایش نظامی خزنده و در خفای «دونالد ترامپ»، رئیس‌جمهوری آمریکا، در خاورمیانه، بوی جنگی جدید را می‌دهد؛ بی‌آنکه کاخ سفید استراتژی مشخصی برای آن داشته باشد. به نوشته واشنگتن‌پست، «جان پودستا»، بنیان‌گذار مرکز «آمریکن پروگرس» و «برایان کاتولیس»، از کارشناسان این مرکز، بر این باورند: تا امروز، تمام جنگ‌هایی که قوای نظامی آمریکا در آنها شرکت داشته‌اند، در معرض بحث عمومی گذاشته می‌شد؛ اما در دولت ترامپ، فورانی از عملیات‌های نظامی آمریکا به طور خزنده در خاورمیانه به جریان افتاده است و سلاح‌هایی هم در همین منطقه فروخته می‌شود، بدون آنکه سروصدای آن بلند شود. سرنگون‌شدن هواپیمای جنگی سوریه در روز یکشنبه این هفته به دست یک فروند جت آمریکایی و نیز حمله ماه گذشته به نیروهای شبه‌نظامی طرفدار «بشار اسد» در سوریه، از مصادیق این حرکت خزنده نظامی آمریکا در منطقه خاورمیانه است. این دو کارشناس معتقدند شگفتی موضوع در این است که نه‌تنها این عملیات‌ها در خفای کامل انجام می‌شود، بلکه هیچ استراتژی منسجمی هم برای آنها تعریف نشده است. البته طرح افزایش عملیات‌های نظامی دولت ترامپ، به این معنا نیست که صدها هزار سرباز آمریکایی شهرهای بزرگ کشورهای درگیر جنگ را اشغال خواهند کرد، بلکه این طرح فقط بر افزایش حضور نظامی به‌ویژه افزایش حضور «نیروهای عملیات‌های ویژه» دلالت دارد که البته همین موضوع هم چندان شفاف نیست. پودستا و کاتولیس می‌گویند: اصلا معلوم نیست ترامپ با این شیوه‌ای که در خاورمیانه در پیش گرفته، آیا به این فکر کرده است که اگر محاسباتش غلط از آب درآید، چه اتفاقی خواهد افتاد. مسلم‌ترین عواقبی که برای یک محاسبه غلط می‌توان پیش‌بینی کرد، وقوع یک جنگ مستقیم با ایران یا حمله شیمیایی داعش علیه نیروهای آمریکایی است. در مجموع، واقعیتی که از همه این تحرکات ترامپ می‌توان استنباط کرد، این است که رئیس‌جمهوری کنونی هیچ اعتقادی به دیپلماسی و سایر ابزارهای لازم برای خاتمه‌دادن به جنگ و ایجاد ثبات درازمدت در میدان‌های رزم ندارد. این در حالی است که آمریکا امروز غرق در یک‌سری مشکلات نوظهور، ازجمله مسائل مربوط به روسیه و سیاست‌های دمدمی‌مزاج‌گونه ترامپ است.

تغییر در خاندان سلطنتی عربستان در راستای سیاست جنگی

کودتای نرم سعودی

فرمان روز چهارشنبه ۲۱ ژوئن ۲۰۱۷ میلادی از سوی «ملک سلمان بن عبدالعزیز» پادشاه عربستان برای تغییرات گسترده در ساختار حکومت قبیله‌ای این کشور، به نوعی کودتای نرم خانوادگی محسوب می‌شود که در چارچوب سیاست‌های ماجراجویانه ریاض انجام شده است. تعیین شاهزاده «محمد بن سلمان»، فرزند ارشد از زن سوم ملک سلمان که از سال ۲۰۱۵ بعد از مرگ «ملک عبدالله بن عبدالعزیز» در مسند پادشاهی قرار گرفته بود، به عنوان «ولیعهد» و نایب‌رئیس شورای وزرا (این سمت هم طبق عرف رایج در دست پادشاه است)، در کنار حفظ سمت وزارت دفاع از سوی ولیعهد جدید، نشان‌دهنده تمرکز قدرت در دست اوست.

هرچند از هفته‌ها پیش، بسیاری از صاحب‌نظران آشنا به روابط درون خاندان پادشاهی، انتظار تغییراتی را داشتند؛ اما نوع و گستردگی این تغییرات و تمرکز بیش از پیش قدرت در دست محمد بن سلمان با کسب سه سِمت اصلی در ساختار قدرت، تاکنون بی‌سابقه بوده و فراتر از عرف معمول تعیین‌شده از سوی «عبدالعزیز بن سعود»، بنیان‌گذار کشور عربستان سعودی، محسوب می‌شود. به همین دلیل، ملک سلمان برخلاف رویه گذشته که معمولا یکی از برادران پادشاه در سمت ولیعهدی قرار می‌گرفت (البته او در ژوئن ۲۰۱۵ برای اولین‌بار با برکناری برادر ناتنی خود، «مقرن بن عبدالعزیز»، از این سمت، یکی از برادرزادگان خود را به این سمت منصوب کرد)، این بار پسر خود را با تغییر بند «ب» از ماده پنجم آیین‌نامه حکومتی به ولیعهدی گماشت. در آیین‌نامه قبلی، عبدالعزیز قید کرده بود پادشاه و ولیعهد باید بعد از او، از خانواده یکی از فرزندانش نباشند و تا امروز هم این رویه رعایت می‌شد؛ اما تغییر این بند از آیین‌نامه حکومتی به این شکل، نشان می‌دهد زمامداری در دستان ملک عبدالعزیز بن عبدالرحمن الفیصل آل‌سعود، بنیان‌گذار و فرزندان فرزندانش خواهد بود و پس از فرزندان پادشاه بنیان‌گذار، پادشاه و ولیعهد از یک شاخه از نسل او نخواهند بود و این تخلف برای تغییر در همان آیین‌نامه به شمار می‌رود؛ تغییر ظریفی که در بند «ب» آیین‌نامه انجام شده، به این ترتیب است که ملک سلمان، فرمان پادشاه بنیان‌گذار را یک نسل عقب انداخته و می‌گوید: «پس از فرزندان پادشاه بنیان‌گذار، پادشاه و ولیعهد از یک شاخه از نسل او نخواهند بود». این تغییر بند «ب» به این مفهوم است که ملک سلمان اجازه می‌یابد فرزند خود را به جانشینی یا همان ولیعهدی انتخاب کند و بر همین اساس، فرمان ولیعهدی برای محمد بن سلمان صادر شده است. تغییرات تازه در خاندان پادشاهی عربستان، تنها محدود به جابه‌جایی ولیعهد نبوده و در فرمان‌های دیگری برای ارتقای جایگاه شاهزادگان دو خانواده «فیصل بن عبدالعزیز» و «سلطان بن عبدالعزیز» به سمت‌های حساس، تقریبا دیگر خانواده‌های منتسب به فرزندان عبدالعزیز که به نوعی رقیب محمد بن سلمان بودند، در حاشیه قرار گرفتند. برکناری «محمد بن نایف» از مسند ولیعهدی و حتی وزارت کشور عربستان، تا حدودی نشان می‌دهد تضاد و رقابت در شاخه‌های خاندان عبدالعزیز تشدید شده است و هم‌زمان شاهزادگان تندرو نزدیک به محمد سلمان، ارتقای درجه گرفته‌اند. چنانچه در یکی از همین فرمان‌ها آمده است، شاهزاده «بندر بن فیصل بن بندر بن عبدالعزیز» به سمت معاون رئیس سازمان اطلاعات با رتبه عالی منصوب می‌شود و ظاهرا این بار نوه توطئه‌گرترین عضو خاندان سلطنتی، پا جای پای پدربزرگش خواهد گذاشت تا همان سیاست امنیتی و اطلاعاتی پشت پرده بین واشنگتن-ریاض را برای مأموریت‌های منطقه‌ای احیا کند. در بیانیه‌های رسمی دربار پادشاهی گفته می‌شود از ۳۴ عضو «هیئت بیعت» سعودی، ۳۱ نفر از آنان به ولیعهدی محمد بن سلمان رأی داده‌اند و این در حالی است که بسیاری از اعضای این هیئت، در دو سال اخیر با فرمان ملک سلمان به این سمت گمارده شده‌اند. بدون تردید این کودتای خانوادگی در دربار پادشاهی عربستان، اختلافات بین شاخه‌های خاندان عبدالعزیز را در آینده تشدید می‌کند؛ اما نباید فراموش کرد که ملک سلمان از همان ابتدای زمامداری خود، مناصب حساس نظامی و امنیتی را از دست رقبای خود خارج و همه را در حوزه اختیارات محمد بن سلمان قرار داده بود.

شاهزاده جنگ و توطئه

آنچه از اهمیت بیشتری برخوردار است، هارمونی و هماهنگی کامل این تغییرات بزرگ با سیاست‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی کشور سعودی است که بعد از سفر «دونالد ترامپ»، رئیس‌جمهوری آمریکا، در همه این زمینه‌ها نیز حمایت واشنگتن جلب شده است. به همین دلیل، ولیعهدی محمد به عنوان «شاهزاده جنگ و توطئه» در راستای تشدید تنش‌های منطقه‌ای تلقی می‌شود و منطقه خاورمیانه به‌زودی وارد چالش‌های امنیتی و حتی احتمالا نظامی خواهد شد. شاهزاده محمد بن نایف که اکنون از منصب ولیعهدی و وزارت کشور برکنار شده، منتسب به جناح میانه‌رو در خاندان سعودی به حساب می‌آمد و این در واقع تغییر تندتر سیاست در ساختار سیاسی عربستان هم خواهد بود. تشدید تنش با ایران و قطر در هفته‌های اخیر و معاملات کلان نظامی- اقتصادی با دونالد ترامپ، روی دیگر همین سکه ریال سعودی است که سطح تهدیدات را به مراتب افزایش خواهد داد. سیاست‌های ماجراجویانه محمد بن سلمان در شرایطی که تمرکز قدرت بیش از پیش در دستان او قرار گرفته با توجه به کم‌تجربگی و روحیه جنگ‌طلبانه او، یک وضعیت خطرناک و تهدیدآمیز بالقوه برای همسایگان این کشور است.

رهبری به نام «ملک محمد»

این دستپاچگی و قراردادن تمرکز قدرت در دست ولیعهد جدید، نشان می‌دهد ملک سلمان، پادشاه عربستان، به‌زودی یا به دلیل مرگ یا عدم توانایی، از قدرت خارج می‌شود و از اکنون باید محمد بن سلمان را حاکم بلامنازع این کشور به حساب آورد. در واقع سفر اخیر او به آمریکا و روسیه هم احتمالا برای ابلاغ یا حداقل نشان‌دادن همین وضعیت به هژمون‌های بین‌المللی و جامعه جهانی بوده است. منطقه به‌زودی با عربستانی به رهبری «ملک محمد» روبه‌رو خواهد بود و از هم‌اکنون کشورهای همسایه، از متحد تا رقیب، باید خود را با شرایط جدید وفق دهند. از این پس، چهره این کشور از یک ساختار سیاسی چندلایه در خاندان عبدالعزیز تغییر خواهد کرد و به نوعی این استبداد شرقی- قبیله‌ای به سمت استبداد فردی جهت‌گیری می‌کند که این می‌تواند حتی سیستم دوگانه قدرت سیاسی- مذهبی میراث‌داران عبدالعزیز و «عبدالوهاب» را هم دچار تغییر کند.

برشی از زندگی محمد بن‌سلمان

محمد بن‌سلمان ۳۱ساله تا پیش از ولیعهدی، سمت نایب ولیعهد، نایب دوم نخست‌وزیر و وزیر دفاع را در کابینه سعودی در اختیار داشت. محمد بن‌سلمان نه‌تنها نخستین فرد از نسل سوم خاندان سلطنتی سعودی ؛ بلکه اولین فرزند یک پادشاه این کشور است که هنگام سلطنت پدر خود مقام ولیعهدی می‌گیرد و قرار است جانشین پدر شود. محمد بن‌سلمان ۳۱ ماه آگوست از سومین همسر سلمان بن عبدالعزیز در جده متولد شد؛ او بزرگ‌ترین پسر ملک سلمان است. امیر محمد در عربستان سعودی تحصیل کرده و در رشته حقوق از دانشگاه ملک سعود این کشور فارغ‌التحصیل شده است. او فعالیت دولتی خود را از سال ۲۰۰۹ و هنگامی که پدرش امیر منطقه ریاض بود، در تشکیلات محلی آغاز کرد. در سال ۲۰۱۱ با درگذشت سلطان بن عبدالعزیز، ولیعهد وقت و تعیین نائف بن عبدالعزیز به‌عنوان ولیعهد جدید، سلمان بن عبدالعزیز به سمت نایب ولیعهد و نایب دوم نخست‌وزیر و وزیر دفاع منصوب شد و فرزند محمد را به‌عنوان مشاور وارد امور دولت مرکزی کرد. در سال ۲۰۱۲، نائف بن عبدالعزیز هم درگذشت و کوتاه‌مدتی پس از ارتقای امیر سلمان به مقام ولیعهدی و نیابت اول نخست‌وزیر، محمد بن سلمان به کابینه عربستان سعودی راه یافت. در ژانویه سال ۲۰۱۵، با درگذشت ملک عبدالله بن عبدالعزیز، پادشاه سعودی، سلمان بن عبدالعزیز به سلطنت رسید و فرزندش محمد سمت وزیر دفاع را به دست آورد.

خشونت در ونزوئلا تشدید شد

بازجویی خودی

دور جدید از خشونت به ونزوئلا رسیده و نشانه‌های آن کشته‌شدن معترضی ۱۷ساله به دست گارد ملی این کشور است و تصمیم دادگاه عالی ونزوئلا برای محاکمه دادستان کل این کشور؛ کسی که آن را بلندپایه‌ترین مقام دولتی ونزوئلا می‌خوانند که این روزها علیه نیکلاس مادورو، رئیس‌جمهوری ونزوئلا، موضع گرفته است. فابیان اروبینا، جوان ۱۷ساله ونزوئلایی، روز دوشنبه در خیابان‌های کاراکاس کشته شد. ویدئوهای منتشرشده نشان می‌دهد که دست‌کم سه عضو گارد ملی ونزوئلا با اسلحه کمری خود به سوی معترضان شلیک کردند و در نتیجه آن این جوان کشته و شش نفر دیگر زخمی شدند که حال یکی از آنها وخیم است. گروهی از قانون‌گذاران اپوزیسیون ونزوئلا با برپایی تظاهراتی در مقابل مقر نیروهای گارد ملی این کشور در شهر کاراکاس، به کشته‌شدن مردم در اعتراضات ضددولتی ماه‌های اخیر اعتراض کردند. «نستور رورول»، وزیر کشور ونزوئلا، هم در توییتر خود با تأیید مرگ اوربینا، علت مرگ او را «استفاده بیش از حد از زور» خواند. به گفته مقامات دولت ونزوئلا، دو نفر از افراد گارد ملی به خاطر ارتکاب این جرم دستگیر شده‌اند. نیکولاس مادورو هم اعلام کرد: آنتونیو بناویدس، ژنرال مسئول نیروی گارد ملی، تغییر پیدا کرده و یک مقام نظامی دیگر به نام سرخیو ریورو جایگزین او شده است. بااین‌همه، تغییرات در رأس گارد ملی و محکومیت اقدامات خاطیان از سوی دولت، مخالفان را راضی نکرد و جمعی از نمایندگان اپوزیسیون پارلمان ونزوئلا علیه گارد ملی این کشور اعتراض کردند. هم‌زمان با این اعتراضات، دادگاه عالی ونزوئلا روز سه‌شنبه راه را برای محاکمه لوییزا اورتگا دیاز، دادستان کل این کشور، هموار کرد. دادستان کل ونزوئلا اخیرا موضعی مخالف دولت مادورو اتخاذ کرده بود؛ ازهمین‌رو بسیاری از تحلیلگران اقدام اخیر دادگاه عالی را تلاشی برای خفه‌کردن یکی از مهم‌ترین صداهای مخالف دولت می‌دانند. لوییزا اورتگا دیاز سرکوب گسترده تظاهرکنندگان را محکوم کرده بود و خواستار محاکمه زندانیان سیاسی در دادگاه‌های عمومی بود و نه دادگاه‌های نظامی. اورتگا سه‌شنبه‌شب در واکنش به حکم دادگاه عالی، آن را شاهدی بر ازبین‌رفتن دموکراسی در ونزوئلا خواند و گفت: «آنها تلاش می‌کنند هر صدای مخالفی را از بین ببرند. فکر می‌کنم دولت از هم پاشیده است».

هویت عامل انفجار بروکسل مشخص شد

انفجاری کوچک با تبعات روانی بزرگ

سه‌شنبه‌شب فردی که قصد عملیاتی انتحاری در ایستگاه مرکزی قطار بروکسل را داشت، بعد از انفجاری کوچک و بی‌آنکه کسی آسیب ببیند، به دست نیروهای پلیس حاضر در ایستگاه کشته شد. مقامات پلیس بلژیک می‌گویند؛ مهاجم کمربندی انتحاری به خود بسته بوده و شاهدان حاضر در ایستگاه هم شنیده‌اند این مرد قبل از انفجار فریاد الله‌اکبر سر داده است. براساس گزارش‌ها پس از آنکه توجه سربازانی که در ایستگاه گشت می‌زدند به فرد مهاجم جلب شد، او وسیله‌ای را منفجر کرد و موجب انفجاری کوچک شد. نیروهای نظامی سپس به سوی این مرد شلیک کردند و پس از آن گروهی برای خنثی‌سازی بمب به محل اعزام شدند. به باور بسیاری از شاهدان عینی، انفجار کوچک بوده اما حاضران در ایستگاه را به وحشت انداخته و همه شاهدان به محض دیدن این صحنه به سمت درهای خروجی هجوم برده‌اند. اگرچه در ابتدا پلیس ایستگاه قطار را تخلیه کرد و از رستوران‌ها و مغازه‌های اطراف محل نیز خواست کرکره خود را پایین بکشند، اما اندکی بعد نیروهای امنیتی بلژیک اعلام کردند که اوضاع تحت کنترل است. مقامات بلژیک این حمله را در رده حملات تروریستی دسته‌بندی کرده‌اند و یان یامبون، وزیر کشور بلژیک هم روز گذشته از مشخص‌شدن عامل انفجار خبر داد اما گفت هویت این فرد بعدا منتشر خواهد شد تا مانع از ادامه تحقیقات نشود. شارل میشل، نخست‌وزیر بلژیک هم که از مرکز بحران دولت موقعیت را دنبال کرده، از سربازان و سرویس‌های امنیتی و کارمندان راه‌آهن به‌دلیل حرفه‌ای‌بودن و شجاعت‌شان تشکر کرد. مرکز نظارت بر خطرات تروریستی در بلژیک اعلام کرد درحال‌حاضر سطح هشدار در کشور همچنان در حد قبل باقی است و افزایش نیافته است. ایستگاه مرکزی قطار بروکسل یکی از پرترددترین شاهراه‌های تردد در اروپاست و در قلب پایتخت قرار دارد. مارس سال گذشته، حمله خونین به فرودگاه و ایستگاه مترو بروکسل ۳۲ کشته برجای گذاشت؛ داعش مسئولیت آن حمله را بر عهده گرفت. حدود ۱۸ ماه پیش نیروهای داعش که در بلژیک مستقر بودند عملیاتی تروریستی را در پاریس به راه انداختند که در این عملیات مرگ‌بار ۱۳۰ نفر کشته شدند.

رویداد

طرح جدید افغانستان علیه طالبان

● وزارت دفاع آمریکا (پنتاگون) سه‌شنبه در گزارشی به کنگره اعلام کرد، کابل طرح اولیه‌ای علیه طالبان دارد و طبق آن، نیروهای افغان بازسازی و اصلاح می‌شوند تا شرایط برای اجرای عملیات‌های تهاجمی ازجمله عملیات‌های تهاجمی تمام‌عیار در سال ۲۰۱۹ آماده شود.

بازگشت رئیس‌جمهور سابق آرژانتین به سیاست

● کریستینا فرناندز، رئیس‌جمهور سابق آرژانتین اعلام کرد که با راه‌اندازی یک حزب سیاسی جدید به صحنه سیاست کشورش بازگشته و وعده مبارزه با سیاست‌های اقتصادی جانشین محافظه‌کار خود را داد. به گزارش ایسنا، به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس، کریستینا فرناندز، به عنوان زنی که از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۵ رئیس‌جمهور آرژانتین بود، روز سه‌شنبه به یک تجمع در شهر بوئنوس‌آیرس گفت حزب جدید او حزب «وحدت شهروندان» نام دارد و در انتخابات میان‌دوره‌ای ماه اکتبر به رقابت خواهد پرداخت.

پرواز ۲ بمب‌افکن آمریکایی بر فراز شبه‌جزیره کره

● مقامات کره‌جنوبی اعلام کردند آمریکا برای نمایش قدرت علیه کره‌شمالی دو بمب‌افکن مافوق‌صوت را بر فراز شبه‌جزیره کره به پرواز درآورد. پرواز روز سه‌شنبه بمب‌افکن‌های B-1B کمی پس از آن صورت گرفت که دانشجوی آمریکایی که پس از ۱۷ ماه حبس در کره‌شمالی، در حالت کما به واشنگتن تحویل داده شده بود، درگذشت.

رئیس‌جمهور اوکراین به آرزویش رسید

● پترو پوروشنکو، رئیس‌جمهور اوکراین به جیمز متیس، وزیر دفاع آمریکا گفت، از زمان خدمت در ارتش شوروی، در آرزوی بازدید از پنتاگون بوده است. به گزارش ایسنا، به نقل از ریانووستی، پوروشنکو گفت: اوکراین امیدوار به گسترش همکاری با آمریکا است؛ چون کشورش به خاطر آزادی و دموکراسی مبارزه می‌کند.

رئیس‌جمهور برزیل به رشوه‌گیری متهم شد

● میشل تمر، رئیس‌جمهور برزیل، به دلیل شهادت‌دادن یکی از تاجران ثروتمند برزیل درباره رشوه‌گیری مورد تحقیق و بررسی قرار گرفته است. درحالی‌که شخص تمر این ادعا را رد و تأکید می‌کند که از سمت خود کناره‌گیری نخواهد کرد؛ اما درصورتی‌که دادستان عالی برزیل با تحقیقات پلیس موافقت کند، کنگره باید درباره ارجاع پرونده تمر به دادگاه عالی برزیل تصمیم‌گیری کند.

استعفای ۲ وزیر دیگر در فرانسه

● براساس گزارش رسانه‌های داخلی، وزیر دادگستری و وزیر اروپای فرانسه، دولت را ترک می‌کنند. وزیر دادگستری گفته است بخشی از دولت جدید این کشور نخواهد بود. به گزارش ایسنا، به نقل از خبرگزاری فرانسه، فرانسوا بایرو، رئیس حزب دموکراتیک فرانسه و در دوره انتخابات ریاست‌جمهوری و پارلمانی، متحد امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه و رهبر حزب «به پیش» بود.

پایان گروگان‌گیری در فیلیپین بدون تلفات

● ژنرال رستیتوتو پادیلا، سخنگوی ارتش فیلیپین اعلام کرد: حادثه گروگان‌گیری که صبح چهارشنبه آغاز شده بود، از سوی نیروهای شبه‌نظامی بدون تلفات پایان یافت. او ادامه داد: درحال‌حاضر این حادثه پایان یافته و آنها از مدرسه خارج شده‌اند و دیگر آنجا نیستند. فضای مدرسه ایمن است. پادیلا اضافه کرد: ارتش درباره اینکه پنج غیرنظامی از سوی شبه‌نظامیان در گروگان به سر می‌برند یا نه، تحقیق می‌کند. هیچ کودکی به گروگان گرفته نشده است.

تشکیل «شورای هماهنگی» از سوی عربستان و عراق

● عربستان و عراق در راستای تشکیل شورای هماهنگی میان دو کشور، برای ارتقای سطح استراتژیک و راهبردی و نیز گشودن صفحه‌های جدید همکاری در زمینه‌های مختلف سیاسی، امنیتی، تجاری، سرمایه‌گذاری، گردشگری و فرهنگی به توافق رسیدند. فعالیت شورای هماهنگی طبق بیانیه مشترک روز سه‌شنبه میان عربستان و عراق، در زمینه بخش خصوصی دو کشور و اجرای توافق‌نامه‌ها و یادداشت‌های تفاهم امضاشده برای دستیابی به اهداف مشترک خواهد بود.